

EUs rammedirektiver for vannressurser - en utfordring for norsk vann- og miljøforvaltning!

EUs nye rammedirektiv for vannressurser.- “vanndirektivet” ble vedtatt i fjor høst, og gjelder også for EØS-landet Norge.

Vanndirektivet gir rammer for EUs og landenes egen lovgivning og forvaltning på vannområdet. Det legger grunnlaget for felles tilnæringsmetoder, mål, forvaltningsprinsipper og metodikk. Hensikten er å styrke kvaliteten av de akvatiske økosystemer til definerte, etterprøvbare mål innen år 2015. Både overflatevann, grunnvann, estuarier og kystområder omfattes av direktivet.

I handlingsplanene som skal vise hvordan målene skal oppnås, skal alle typer tiltak som kan bedre økosystemene tas med (forurensningsbegrensede tiltak vedrørende utslipp og jordbruksavrenning og fysiske inngrep som forbygninger, veianlegg og vassdragsreguleringer.)

Et bærende prinsipp i vannressursforvaltningen (planlegging, tiltaksgjennomføring og overvåking/kontroll) skal skje i enheter avgrenset av vassdragsenes nedbørfelt. Det skal defineres et antall nedbørfelt med tilhørende myndighet for hvert av disse nedbørsfelt-distriktene. Disse skal med utgangspunkt i sentral koordinering ha et betydelig planleggings- og samordningsansvar i forvaltningen av vassdrag og kystområdene. Det legges videre betydelig vekt på overvåking, kontroll og rapportering slik at direktivets intensjoner om en felles overordnet europeisk vannforvaltningsplan kan bli en realitet.

Vanndirektivet er basert på anerkjente og faglig vel etablerte prinsipper for vannressursforvaltning; bla forvaltning etter nedbørfeltgrenser, samordning av vannkvalitets- og vannmengdeforvaltning, samt integrering av overflatevann, grunnvann og sjøvann i kystområder. Direktivet passer imidlertid ikke særlig godt inn i norsk offentlig vannforvaltning som jo er svært fragmentert med ansvarsdeling mellom mange departementer og direktorater på sentralt nivå og mellom enheter på regionalt nivå. Systemet kan svært forenklet beskrives slik: Vannkvalitetsforvaltningen er Miljøverndepartementets ansvar med Statens forurensingstilsyn (SFT) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) som sentrale direktorater og Fylkesmennenes miljøvernavdelinger på regionalt nivå. Vannmengdeforvaltningen er Olje- og Energidepartementets ansvar med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som sentralt direktorat med sine regionkontorer. Innen drikkevannsforsvaltning har Folkehelse og Statens næringsmiddeltilsyn sentrale oppgaver. Kommunene har nylig fått delegert nye oppgaver, særlig på vannforurensningsområdet.

Vanndirektivet representerer store utfordringer, både faglig og administrativ-organisatorisk. Faglig er disse bla knyttet til økologiske operative måloppstillinger, endret og utvidet overvåkingsopplegg med økt vekt på biologisk overvåking, interkalibrering og utvikling av miljøindikatorer og grenseverdier tilpasset norske forhold. Norske vannressurser er forskjellige fra kontinentets; et langt lavere forurensningsnivå og med et inngrepsbilde dominert av vannkraftreguleringer.

De faglige utfordringene er interessante nok, men det er de organisatoriske-administrative som påkaller særlig oppmerksomhet; tilpasningen av vår norske fragmenterte vannforvaltningsstruktur til direktivets integrerte ressursforvaltningsstrategi. Særlig to problemstillinger står i fokus. Hvem skal være ansvarlige vannforvaltningsenheter på nedbørfeltsnivå? Hvem skal ha ansvaret for praktisk gjennomføring på sentralt nivå?

For å ta de regionale vannforvaltningsenhetene først. Med det fornuftige utgangspunkt at det ikke skal opprettes nye forvaltningsenheter, er det pr. i dag tre muligheter: Fylkesmennenes miljøvern-avdelinger, Fylkeskommunene og NVEs regionavdelinger. Her bidrar imidlertid Regjeringens nylig fremlagte stortingsmelding om oppgavefordelingen innen forvaltningen; miljøansvaret foreslås overført til Fylkeskommunene. Vi får dermed vannfaglig kompetanse overført til fylkeskommunen og utsiktene til en samordning med planleggingskompetansen knyttet til Plan- og bygningssloven. Hvis Stortinget slutter seg til prinsippene i meldingen, står fylkeskommunen sterkt som myndighet i vanddirektivets forstand. Men NVEs kompetanse inne vannmengdeforvaltning er også nødvendig inn i disse enhetene. Det er åpenbart at sentralt og regionalt nivå må sees under ett og samordnes før gjennomføringen av direktivet.

Gjennomføringen av direktivet forutsetter at kompetansen fra alle tre sentrale vanddirektorater (SFT, DN og NVE) blir samlet. En såkalt "direktoratsgruppe" bestående av de tre vanddirektoratene er på oppdrag fra Miljøverndepartementet i ferd med å utrede hvordan direktivet skal gjennomføres i Norge. SFT leder dette arbeidet. Gruppen skal bla foreslå hvordan direktivet skal forankres i sentralforvaltningen; en vurdering som ser ut til å falle sammen i tid med gjennomgangen av sentralforvaltningen i forbindelse med Regjeringens arbeide med fornyelse og effektivisering av offentlig sektor.

Ut fra dagens ansvarsdeling mellom direktoratene er det ikke umiddelbart klart hvilket direktorat som bør få hovedansvaret. Direktivet er knyttet til Miljøverndepartementet, men det bør i prinsippet ha en sektornøytral tilknytning. Direktivets utgangspunkt er bedret vannkvalitet formulert gjennom økologiske mål; SFT er vårt "forurensningsbegrensende direktorat", mens ansvaret og kompetanse innen akvatisk økologi og biodiversitet ligger i DN. Hvis vi ser på hva som påvirker økologien i norske vannforekomster, er vassdragsregulering til vannkraftformål svært viktig og her står NVE sentralt med sine regionkontorer.

Kompetansen i alle tre direktorater er helt nødvendig for en god og effektiv gjennomføring av vanddirektivet. Norsk Vannforening vil peke på den unike muligheten man nå har til å foreta en generalgjennomgang av hvordan vi organiserer vann- og miljøforvaltningen her i Norge gjennom at gjennomføringen av vanddirektivet i tid faller sammen med den pågående effektivisering og fornyelse av offentlig sektor. For å møte utfordringene i direktivet og som bidragsyter til å løse de store internasjonale vannproblemene, vil vi i Norge være tjent med en mer samordnet og integrert offentlig vannforvaltning.

Sjansen er der nå,- girp den!

NORSK VANNFORENING